

ETH DIARI

Numerò 148
dissabte 3 de junhsèga 1999

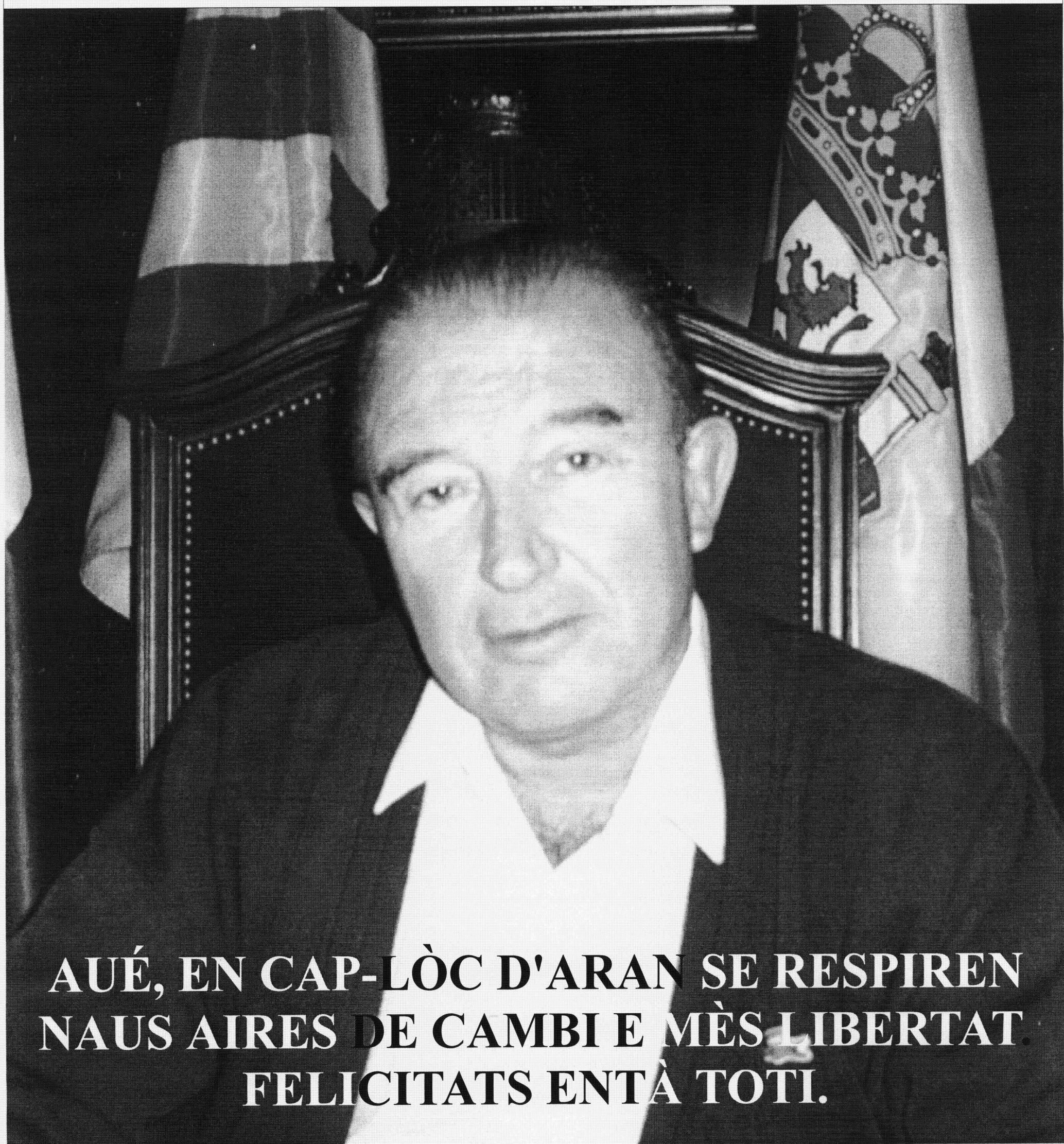
HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

ADIU PEPITO!

**AUÉ, EN CAP-LÒC D'ARAN SE RESPIREN
NAUS AIRES DE CAMBI E MÈS LIBERTAT.
FELICITATS ENTÀ TOTI.**

Ena constitucion en Aran des naus ajuntaments non se previé cap suspresa espectacularosa; es alcaldables previsti pes resultats electoraus deth 13 de junh seràn elegits bails.

Serà, totun, en Ajuntament de Vielha aquiú a on i aurà mès jòc politic. Dempús des eleccions s'a anat sedimentant era naua situacion e s'a assolidat er istoric pas de gegant dera fin deth caciquisme politic de Vielha representat per Josèp Calbetó.

Cambiar un alcalde com Calbetó qu'ei tota ua revolucion entath cap-lòc aranés e toti vos podetz imaginar era grana quantitat de causes que cambiarà, des mès petites e simboliques, ei a díder, acabar tamb çò qu'en politica *vielhenc*a es analistes ne didem eth 'fenomèn Gil', enquias causes mès granes qu'ei trèir deth poder economic era influéncia de Pepito, çò qu'es analistes nomentam eth 'fenomèn Gomà'.

(Entara gent de dehòra cau esclarir que Gil, ath delà de chofer, ei er òme des 'encomanes delicades' de Pepito, e que Gomà ei er arquitecte municipau.)

Politicament, en Vielha eth resultat des urnes siguec clar en cambi de Calbetó. Mès qu'ara aguest cambi politic, ath delà, a de representar era pèrta d'influéncia personau de Pepito e des sòns sòcis enes lòcs de decision economica e sociau de toti es organismes municipaus e para-municipaus.

Enquiath darrèr moment Calbetó a maniobrat entà assegurà-se qu'es tèmes 'delicats non resolgudi' seràn amiats tà bon pòrt e tamb discrecion. E, curiosament, a estat Calbetó qui a volgut negociar tamb es convergents acòrds der Ajuntament de Vielha ligant'ac tamb eth Conselh Generau. Pepito Calbetó a sajat d'ès-

ter vicesindic a cambi de dar es sòns vòts ath senhor Perdices.

Eth cambi ei e serà tan prohod e espectaculars en Vielha, capitanejat peth convergent Perdices e tamb era collaboracion der unitenc Riu, qu'editoriaument voleríem demorar aué sonque ena postura formau de felicità-mos per auer un nau baile democratic en Vielha que potenciarà a nivèu municipau un programa aranesista e de centresquèrra consensuat entre es còssos de tota era naua majoria *vielhenc*a.

E dedicada ara naua majoria municipau voleríem hèr memòria e reproduir un editoriau nòste, publicat en mes de març d'enguan, coma rebrembe de com auem eth nòste cap-lòc de deseparat e que cau ua intervencion decidida, valenta e productiua.

VIELHA CIUTAT
DROMIDA

Que Vielha ei ua vila trista e grisa ei deth tot vedible. Vielha, ath delà, ei ua poblacion sense nèrvi e degradada ath maxim. Pògues causes foncionen tamb qualitat, e es que foncionen sonque ei resulta d'un esforç d'un esforç privat laudable, que lude-rie mès s'era foncion publica locau, ath delà de hèr d'inesvitabla burocràcia, siguesse motor d'illusion, modernitat e eficàcia.

Es *vielhencs* son un conjunt de poblacion plurau e mixta, producte d'ua importanta immigracion. Vielha qu'ei era pòrta d'entrada entà Aran e era cultura aranesa d'un bon pilèr de poblacion salariada que,

per rasons économiques e fòrça d'outes qüestions sociaus, n'a volgut hèr casa sua. Cau avalorar aguest hèt, perque aguest conjunt de poblacion nauvenguda ei *vielhenc*a perque a volgut.

Mès en Vielha toti van ara sua e sense dàse'n compde an perdut protagonisme en conjunt deth país. Vielha a 'dinamitat' era sua capitalitat e non compde en Aran ne tamb idies ne tamb infrastructures ne servicis. Mès, çò de mès susprenent ei que non ei ua ipotetica fòrça extèrna era qu'empedegue actuar a Vielha coma dinamizadora nacionau; eth problèma ei major, perque son es *vielhencs* en sòn conjunt es qu'an perdut interès tà participar e hèr foncionar eth país. Son es pròpris ciutadans es qu'an desertat de hèr de maquina de trèn deth país. E, obviament, tanben es politics locals. Ua actitud reprobable aguesta, mès que d'entrada dilhèu non ei tan importanta, perque eth politic -maugrat quauques longevitats desesperantes- a data de caducitat. Laguens dera gravetat, non ei tan grèu qu'un politic se tròbe uet d'idies e que desèrte dera potenciacion de Vielha coma cap-lòc, com que sigue era nòsta societat civiu era que non se mobilize e age arribat a ua desillusion e desmoralizacion collectiua.

Toti sabem qu'ei consubstanciau ara gent deth país que mosembarrem en nosati madeishi e mos hèm un hart de trabalhar, perque -obviament- eth negòci privat ei era prioritat. Mès, quauquarrés se pòt imaginar qu'es nòsti negòcis, qu'era nòsta familha viuesse en ua poblacion qu'en sòn conjunt foncionèsse e a on se respirèsse qualitat e modernitat?

Vielha ei com aguesti pannèus de publicitat -de dobtós gust- installadi en carrèr per Ajuntament e qu'an un relòtge digitau que jamès mèrque ben era ora.

E non mos referim as 206 horats que i a en carrèr centrau de Vielha (ua des carrèteres comarcaus mès transitades); non mos referim ara manca de senhalizacion, ne as passí peatonaus invisibles o ath paisatge de contenedors de lordères lardosi coma penós reclam toristic qu'auem en prumèra hilèra dera ciutat; non, non e non; açò sonque ei anecdotic ath costat d'outes qüestions mès prigondes, com que non i a dinamizacion sociau e economica eficaça que sigue generadora de riquesa e d'integracion sociau; non i a ua gestion eficaça entad aguest sac sense hons qu'ei eth roeinós negòci deth Palai de Gèu; que non i a ua politica de prevencion e reinsercion de drogoaddiccion -problèma cada dia mès important en Vielha-; que non i a iniciatives de normalizacion lingüistica. E que cau díder der urbanisme? Mès, ath delà, e sustot, çò que non i a ei ua volentat de hèr país des de Vielha coma cap-lòc d'Aran.

Sonque ua burocràcia e uns politics passadi de mòda e ben agarradi ara cagira deth poder locau e nacionau, non pòden entèner que inclús, non calerie auer competències e normatiua entà participar ena construccion nacionau d'Aran. Es *vielhencs* coma ciutadans e vesins n'an eth dret, perque Vielha a d'èster era anima ciutadana d'ua cultura aranesa de mestissatge. E qu'arrés non ac dobte, d'aguesta manèra tanben i guanharia eth conjunt d'Aran.

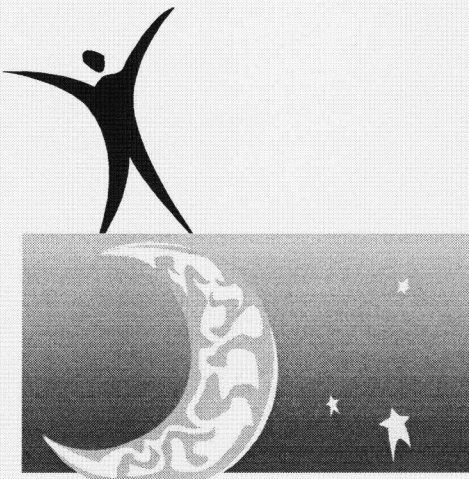
PREPAUSES

ERA POLITICA DETH MON REAU: UN INFÒRME SUS POLITIQUES D'ACCION
RESPONSABLA ELABORAT PER ONG BRITANQUES

Diagnòsi: "A mesura qu'auançam tath nau sègle, semble cada còp mès clar qu'eth modèu de progrès sociau e economic mestrejant ena dusau mieitat deth sègle actuau a deishat de foncionar ben. Es problèms de degradacion mieiambientau, praubesa mondiau e desigualtat locau comencen a menaçar e, inclús, despassar, es beneficis arthenhudi. Era resulta ei eth risque de seguretat des nacions e dera qualitat de vida des umans, inclús d'aqueres persones aparentament beneficiàries deth progrès. [...] Era falhita deth modèu non va estacada sonque ara existéncia d'aguesti problèms o ath sòn augment, senon especiaument ath hèt qu'es modèus de creishement economic, basats ena expansion des fòrces deth mercat, son en eri madeishi era causa. Eth modèu ei en darrèr tèrme autodestructiu." Maugrat qu'er argument que se da ei eth de qu'er augment dera produccion permet obtier mès bens entà poder distribuí-les, e mès ingressi entà combàter era degradacion mieiambientau, en realitat ei eth madeish augment de produccion eth que genere es problèms sociaus (desigualtat ena propietat e eth trabalh, conflictes entara apropiacion des recorsi...) e ambientaus (exauriment d'aguesti recorsi, increment des residus e emissions toxiques). Deuant d'aguesta tendéncia quinsevolha politica relatiuament redistributiua com era de fòrça païsi actuaus devié inutila, e non pòt arturar eth creishement dera praubesa e era desigualtat, der atur, dera degradacion ambientau, es conflictes armats, eth racisme, eth descredit dera democràcia, eca. Er abandonament enes 'fòrces deth mercat' des politiques conservadores ei encara mès devastador.

Objectius: En prumèr lòc, convertir es objectius indirèctes des politiques économiques, sociaus e ambientaus (luta contra er atur, era desigualtat, pera patz, peth benestar sociau, er equilibri ambientau, contra era corrupcion...) en objectius prioritaris, sense auer de recórrer ath creishement economic coma objectiu prioritari e mejancèr des auti. En concrèt, podem parlar de quauques linhas principaus: sostenibilitat ambientau, justícia sociau, renaüiment dera democràcia, regeneracion des comunitats e reequilibri nòrd-sud. A escala sociau -dera Gran Bretanha-, es objectius pòden èster er establiment de mesures entà arténher nivèus de sostenibilitat ambientau, redusir es desigualtats e era praubesa, aumentar e re-

distribuir eth trabalh. En generau, aumentar es nivèus de benestar sociau e culturau de toti. Era manèra d'arribà-i non excludís eth creishement economic, mès òc eth sòn papèr principau. En cambi, es inversions en recuperacion mieiambientau o era creacion de lòcs de trabalh pòt generar, ath sòn torn, un augment des beneficis materiaus. Era nomentada societat civiu, es organizacions de basa voluntària, comunitària e ciutadana, an d'èster un element important en aguest procès de renaüiment democratic entara mielhora dera societat, deuant des crisis de mercats e de govèrns.

Esturments: Er objectiu d'aguest manifest qu'ei eth de servir de consulta entara elaboracion des programes electoraus des diuèrsi partits e, en generau, de hònt de referéncia entath debat politic. A estat elaborat pera coalicion Real World, formada per 30 importants ONG en Gran Bretanha, junhudes per un interès comun ena luta pera sostenibilitat ambientau e era justícia sociau qu'includís era reduccion e eradicacion dera praubesa en aqueth país e internacionaument, e eth renaüiment democratic. Individualament, es organizacions membres trabalhen en un o mès aspèctes concrèts relatius ad aguesti objectius. Cadua d'eres a prenut consciéncia deth besonh de coordinà-se entà préner un plaçament entath cambi d'un sistèma que, en sòn conjunt, ei causant des problematiques particulars que cada ONG non pòt resòler peth sòn compde. Entara elaboracion d'aguest libre cada ONG a aportat informacion pròpria (estadistiques, elaboracion de petiti infòrmes o pannèus...) qu'a servit entà documentar er estat dera question tau e com ei percebut. Es camps concrèts d'accion d'aguestes organizacions son, entre d'auti: transport res-

ponsable, desenvolopament comunitari, renaüiment urban, aprofondiment dera democràcia e refòrma constitucionau, cooperacion internacionau, exclusion sociau, praubetat, creacion de trabalh, educacion, economia sostenibla, miei ambient (pollucion, exauriment de recorsi, clima, consum, abitats naturaus e sociaus), abitatge, poblacion e hemna en Tresau Mon, delinquéncia, planificacion regionau integrau, produccions mediatiques tath miei ambient, pacifisme, economia responsabla e sostenibla, sanitat publica, mainadèra, agricultura, alimentacion.

Documentacion: Michael Jacobs (comp.), The Real World Coalition: *The politics of the real world. Meeting the new century*, Earthscan, Londres, 1996.

Observacions: Ua 'accion estrategica' ei ua experiéncia supralocau innovadora ena estratègia prenuda entà difòner uns contengudi pròplèus as d'outes prepauses arremassades e reflexions en sintonia tamb aguest projècte. En aguest cas, era innovacion ei era declaracion d'ua coalicion d'ONG britaniques entà pressionar enes procèssi politics deth sòn país, prumèra experiéncia d'aguesta sòrta que coneishem.

Michael Jacobs
The Real World Coalition
Redaccion: Germán Pelayo Puntas
Banc Interactiu de Propostes
Fòrum català per repensar la societat

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Company.
Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es